

καλίγια

Τετάρτη, 8 Αυγούστου 2012

4:40 μμ

Σημασία:

Κάλικες ή καλίκια ή καλίγια έλεγαν οι Βυζαντινοί χαμηλά παπούτσια με σόλα καταλληλα για σκληρές χρήσεις. κν. μισοστιβαλα ^{267.74}

Το καλάμι του ποδιού λεγεται και σήμερα **άντζα**. Υπήρχαν λοιπον καλίγια που εκάλυπταν και τις άντζες.

άντζα η· άτζα.

* Κνήμη· ειδικ., το σαρκώδες τμήμα στο πίσω μέρος της κνήμης, η γάμπα· ή το πίσω μέρος του γονάτου: ο πληγές εις τες άντζες και εις τα δάκτυλα (Μετάφρ. «Χαρακτ.» Θεοφρ. 130)· ο επίασεν τον σφυγμόν του από την άτζαν (Σπανός D 1733).

[πιθ. <παλαιότ. άνω γερμ. ancha (φραγκικό *ankya)· για διάφ. ετυμ. βλ. ΙΛ, στη λ. Ο τ. και σήμ. ιδιωμ. Τ. άνζα και άντα στον Ευστάθιο. Η λ. τον 11. αι. (βλ. και LBG), στο Meursius και σήμ. ιδιωμ.]

Πβ. το Γαλλικο anche=καλάμι. Από παρανοηση το λενε για τους γοφούς.

Από το παραπάνω ας προβληματιστούμε για την λέξη καλικάντζαρος που έρχεται αυτόματα στο νού μας.

Ετυμολογία

Από το λατινικο caliga (η) < calx= φτέρνα ^{267.75} (βλ. ΕΚΟΝΑ 3)

συγγενές προς το Ελληνικό λαξ διοτι **pugnis et calcibus** σημαινει **πυξ - λαξ** ητοι με γροθιες και κλωτσιές. Από τη γενικη του calx calcis > μον πρφ κάλτσις > οι [κόλτσες](#)

Εγκυκλοπαιδικά

Τώρα πια δεν φοράει κανείς καλίκια αλλά εξακολουθούμε να λέμε για κάποιον ικανότατο οτι **καλιγώνει** ψύλλο, να έχουμε επωνυμο "**Καλιγάς**" δηλαδη κατασκευστής καλιγίων και να βλέπουμε στο βίντεο τον "**Καλιγούλα**" αυτοκράτορα των Ρωμαιων, που όντας στρατιωτικός φορουσε μικρά **καλίγια** (caligula, μικρή **caliga** στρατιωτικό υπόδημα, αρβυλάκι) απο παιδί, και από εκεί του κόλλησε το πρατσούκλι.

Επειδη η καλίγια ειχε προκαδούρα, δηλ καρφιά στις σόλες, θεωρηθηκε ότι το **πέταλο** ηταν η **καλίγια** του αλόγου ετσι το ρήμα καλιγώνω είναι συνώνυμο του πεταλώνω. Ο **καλιγάς** είναι συνηθέστερα ο πεταλωτής αλλιώς **αλμπάνης** και όχι αναγκαστικά ο υποδηματοποιός.

ΣΤΙΧ. 155, ΚΑΛΙΓΙΑ. Από τών 'Ρωμαίων τὸ Calceus (ἐὰν οἱ 'Ρωμαῖοι δὲν τὸ ἔλαβαν μᾶλλον ἀπὸ τοὺς Σικελιώτας Ἕλληνας, ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Πολυδεύκην, εὕρισκετο ἡ λέξις εἰς μίαν ἀπὸ τὰς τραγωδίας τοῦ Ταραντίνου 'Ρινθωνος) ἐσχημάτισαν εἰς τὸν παρακμάζοντα ἑλλη- νισμὸν ἄλλοι ἄλλως τὴν λέξιν. Ὁ Πλούταρχος (Αἰμ. Παυλ. § 5, καὶ Πολιτικ. παραγγελμ. § 17 ἐμ. ἐκδ.) τὰ ὀνόμασεν ἀρσενικῶς Κάλ- τιοι· ἄλλοῦ (Περὶ εὐθυμ. § 1) τετρασυλλάβως, Καλτίκιοι. Ὁ Ἡσύχιος, δισυλλάβως, « Κάλτιοι, ὑποδήματα κοῖλα, ἐν οἷς ἰππεύουσι. » Ὁ ποιητὴς μας Καλίγια, ἐκ τοῦ ὁποίου ἔχομεν καὶ ῥήμα τὸ Καλι- γώνω, καὶ γυθαιέσερον Καλιβόνω. ἔγνωσαν κασφώνω πέταλα εἰς πόδας

Ὁ ποιητής μας Καλίγεια, ἐκ τοῦ ὁποίου ἔχομεν καὶ ῥῆμα τὸ Καλι-
γόνω, καὶ χυδαιέσερον Καλιβόνω, ἤγουν καρφόνω πέταλα εἰς πόδας
ἀλόγου (ferrer un cheval) · καὶ Καλήκεια (Β, 51).

Ξενόγλωσσα

Ιταλικά calce
Αγγλικά shoe
Γαλλικά

Εικόνες

ΕΙΚΟΝΑ 1 - ΡΩΜΑΙΚΗ CALIGA (ΣΥΓΧΟΝΗ ΑΠΟΜΙΜΗΣΗ)

ΕΙΚΟΝΑ 2 - ΡΩΜΑΙΚΗ CALIGA

Η φωτογραφία δείχνει την πραγματική Γαλλορωμαϊκή caliga, είναι στη διάθεση σας στο γαλλικό Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Αν έχετε και μια δική σας (δεξιά) κάνετε ζεύγος caligae ρωμαϊκής λεγεώνας και κάνετε την βόλτα σας σαν γνήσιος Ρωμικός.

ΕΙΚΟΝΑ 3 ΡΩΜΑΙΚΗ CALIGA - ΠΑΡΑΤΗΡΟΥΜΕ ὍΤΙ Η ΦΤΕΡΝΑ ΗΤΑΝ ΙΔΙΑΖΟΝΤΩΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΜΕΝΗ ΤΟ CALX ΕΙΝΑΙ Η ΡΙΖΑ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ CALIGA ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΦΤΕΡΝΑ.

Φράσεις

Αυτος καλλιγωνει ψύλλο.
είναι πανεξυπνος

Παροιμίες

Βλ [Πολ Γ. σελ. 279] την παροιμία:
Hyran oi áplutoi nerá, ki áλουστοι σαπούνι,
Hyran ki' ki αξυπόλυτοι **καλίκια** με τις **άντζες**.

Ποίηση

Γεωργίου Σουρή - Επιστολή
Σιόρ Σουρή...

Κ' εμείς εδώ ηκάμαμε πολλά
για τον χρυσό σας Δήμαρχο, για τον Τσυγγρό τον Χιώτη,
στο πόδι εσηκώσαμε τον κάθε μαχαλά
και όλ' οι παρακατινοί μαζεύτηκαν και οι πρώτοι,
μισέ Μπουρλής, μισέ Τζανής, μισέ Ζωρζής και άλλοι,
που 'χουν τα γρόσια τα πολλά και το σωστό κεφάλι.

Από τη διαδήλωση δεν έλειψε κανείς
και μια ρουκέτα μακρουλή βαστούσε ο Τζανής,
και το κορίτσι του Μικέ, που κάνει σαν λωλό,
σαν ίντα να 'ναι, του 'λεγε, αυτό το μακρουλό ;
Μα ο Τζανής εν είχενε κουράγιο να την κάψει
κι ούτε κανείς βρισκούτανε να 'λθεί να την ανάψει.

Στο ύστερ' ο μισέ Μπουρλής, το πρώτο παληκάρι,
που φαίνεται πως κάτι τι από ρουκέτες ξέρει,
την πήρε από το Τζανή για να την αμολάρει
και το σταυρό του ήκαμε με το δεξί του χέρι,
και μνήσθητί μου Κύριε φωνάζει με μετάνοια
και η ρουκέτα ήναψε κι άστραψαν τα ουράνια.

Ωχού ! ωχού! φωνάξανε οι Χιώτισσες με τρόμο,
ουγού! η Χίος θα καεί και όλα μας τα τζάκια,
μα η ρουκέτα στράβωσε κ' επήρε άλλο δρόμο
και μέσα στου μισέ Μπουρλή τρυπώνει τα μπατζάκια.
Κ' υστέρα φεύγει απ' αυτού με γύρες σαν λωλή
και μες στις **άντζες** χώνεται της κόρης του Μπουρλή.

Και τότε πια εγίνηκε μεγάλο πανηγύρι
και πέφτει και λιγοθυμά η κόρη με τον κύρη,
και είδανε και πάθανε ως που να συνεφέρουν,
γιατί αυτά τα πράματα οι Χιώτες εν τα ξέρουν.
Και το κορίτσι του Μικέ ρωτούσε το λωλό
σαν ίντα πράμα νάτανε αυτό το μακρουλό.

Ο Ροβας (παραδοσιακό)

Ο Ροβας κίνησε στα Γιάνινα να πάει,...
Νυχτα σελλώνει το αλογο
Νύχτα το **καλιγώνει** ^A

- Το Λεξικό των G. LIDDELL & R. SCOTT - A Greek English lexicon - Harper Bross - 1859 λει ότι επι ζώων το **καλιγώνω** (calceo) έχει την εννοια τοποθετω στα ποδια του αλογου ή του μουλαριου αφαιρουμενα "υποδήματα" από υφασμα σπάρτινο (**spartea** qua animalia calceantur) κατι διαφορετικό από το πέταλο που είναι μόνιμο και μεταλλικό. Επικαλείται τον Σουητώνιο και τον Πλίνιο.

Εδώ δικαιολογείται ο Ρόβας να κάνει αυτή την προετοιμασία αφού θα παει την νύκτα, προφανώς γιατί δεν θελει να τον αντιληφθουν.

Of animals (whose feet were furnished with shoes to be taken off and put on, not shod as with us: "spartea qua animalia calceantur," Pall. 1, 24, 28: "mulas," Suet. Vesp. 23: "simias," Plin. 8, 54, 80, § 215: "calceatis pedibus," Veg. 3, 58, 2.—

Πρωχοπροδρομικά

155 Καί ὡς ἦσαν τὰ καλίγια μου πλήρις ἐξεσχισμένα,
Ἐπιάσα τάχα τε μικρὸν νὰ τὰ περισουφρόσω·
Καὶ κρούω σουβλίαν τὸ χέριν μου , καὶ διέβην ἀπεκεῖθε·
Καὶ πρίσμαν ἐκ τοῦ κρούσματος γέγονεν τῇ χειρὶ μου·
Καὶ ὀλόκληρον ἐδιέβασα μῆναν εἰς τὸ κρεβάτιν.

Copyright© 2012 by Aris Stougiannidis